

הישיבה העשרים-ושש של הכנסת השלישית

יום רביעי, א' כסלו תשט"ז (16 נובמבר 1955)
ירושלים. בנין הכנסת. שעה 11.26

א. שאילתות ותשובות

שר-המשטרה ב. ש. שיטרית:

(1) העובדות שהוזכרו אינן מרטיקות, ואי-הדיק הוא בזה:

(א) אמה של אמניה מוחמד מוטלק לא הודיעה למשטרה שבתה נחטפה עלידי בן-דודה אחמד מוחמד אלמלווי או על-ידי מישהו אחר. בתאריך 4 באוגוסט 1952 נעצרה אמניה הנ"ל לאחר שהסתננה מירדן. אמה טענה כי בתקופת המרשם נרשמו בניה ובנותיה פרט לאמניה, אשר מסיבות לא ידועות לה לא נרשמה עלידי הפקיד הרושם למרות נוכחותה במקום עם יתר בני המשפחה. טענה זו לא עמדה במבחן הביקורת, כי בתאריך 15 במאי 1949 נערך מרשם נוסף בכפר עין-מאהל, וגם הפעם שמה של אמניה אינו מופיע. מכאן, הידיעה שמסרה לך אמה של אמניה הנ"ל ועליה כנראה הסתמכת בשאילתתך, היא בהחלט לא-נכונה.

(ב) קשה להניח שאדם יחטוף אדם אחר ויעבירנו לארץ אחרת בלי רצונו, בלי שירגישו בו, ובלי שהדבר יובא לידי עת כל רשות שהיא. הודאי ידוע לך שהמושג "חטיפה" כמזרה כולל גם בריחה מבית הורים עם מאהב כשההורים אינם מסכימים לנישואי הבת עם מאהבה, ובפרט במקרה של בן-דוד, אשר לפי המנהגים המקובלים כמעט יכול הוא לטעון שיש לו זכות עדיפות על פני אחרים לשאת את הנערה. ובמקרה של בריחת נערה מבוגרת מרשות הוריה עם מאהבה, אין הובר מהוה עביירה מלילית.

(ג) לאחר החלמתה ובדיקתה עלידי רופא שקבע שאפשר לגרשה, גורשה אמניה הנ"ל למעשה בתאריך 29 בספטמבר 1955. בתאריך 15 בינואר 1953 התעניין הנציג הירדני בוועדת שביתת-הנושק אם היא נמצאת בארץ, וביקש להחזירה לירדן. היא לא גורשה אז, כי היתה דרושה למתן עדות בבית-משפט בתיק פלילי, ושחררה בערבות משום שחלתה בינתיים וטיפו לו בה בבית-חולים עד אשר הבריאה.

(2) אין רצוני לנקוט שום צעדים כדי להעניש מישהו שכביכול אחראי למעשה בלתי-אנושי, ואשר להחזרת הנערה לקרוביה, יכולה אמה לפנות לרשות המוסמכת בדרך המקובלת.

ב. הצעות לסדר-היום

1. המשבר בדיג

הכלכלה. ועדת-הכלכלה שמעה את דעתם של נציגי המשרדים הממשלתיים ואת דרישותיהם של באי-כוח הדייגים, וסיכמה סה אחד המלצות שהוגחו על שולחן הכנסת. ב"פ ביוני 1954 הציע חברי-הכנסת הלל לקיים דיון בכנסת על ארביצוען של המלצות ועדת-הכלכלה בענין הדיג-לצפרי, נאלץ גם אנוכי להעלות נושא זה בכנסת לרגל המשבר החמור שענף הדיג נמצא בו עתה, משבר המאיים למוטט את אשר הושג בעמל רב בקטע חיוני מאוד בכלכלת הארץ.

הבצורת שפקדה בשנה האחרונה את הדיג הימי, המצב הפשוט המצמצם את ששתי העבודה בצפון ובדרום, העליה

היו"ר י. שפרינצק:

הנני מתכבד לפתוח את הישיבה העשרים-ושש של הכנסת. אבקש מאת שר-המשטרה להשיב על השאלתה מס' 15 של חברי-הכנסת חביבי.

גירושה של אמניה מוחמד מוטלק לירדן

חברי-הכנסת א. חביבי שאל את שר-המשטרה ביום י' בחשוון תשט"ז (20 באוקטובר 1955):

אמנייה מוחמד מוטלק היא נערה בת 18 ותושבת הכפר עין-מאהל הסמוך לנצרת. לפני שש שנים חטף אותה בן-דודה, אחמד מוחמד אלמלווי, היושב בירדן, ואמה הודיעה על כך למשטרת ישראל. המשטרה ערכה אותה שעה חקירה, והיא נוכחה לדעת שהידיעה על החטיפה נכונה.

נראה כי גם השלטונות הירדניים עמדו על תקרית זו, ועל כן עצרו את אחמד מוחמד אלמלווי והשליכו את הנערה לתוך גבולות ישראל. אמנייה חזרה אל אמה כעין-מאהל, ואמה הודיעה למשטרה על שובה של בתה שהוצאה בערבות. תור צאה מסבל זה ומתוונה גרועה חלתה אמנייה בשחפת והוכנסה לבית-החולים לחולי-שחפת בנצרת, ובו נשארה משך שנה. ביום 29 בספטמבר 1955 בא כוח משטרה לבית אמנייה בהעדר אמה, לקח אותה בכוח ועצר אותה בתחנת המשטרה בעפולה, ולאחר מכן השליך אותה אל מעבר לגבולות ללא התחשבות במחלתה של הנערה ובבקשת אמה.

נוכח עובדות מעציבות אלה רצוני לשאול את כבוד השר:

(1) האם העובדות שהזכרתי לעיל הן נכונות ביסודן?

(2) מדוע גורשה הנערה אמנייה מוחמד מוטלק מכפרה וארצה?

(3) מה הם הצעדים שינקוט כבוד השר כדי להעניש את האחראים למעשה בלתי-אנושי זה ולשם החזרת הנערה לקרוביה?

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים להצעות לסדר-היום. ההצעה הראשונה היא של חברי-הכנסת אלמוגי: המשבר בדיג הישראלי. רצוני להעיר לחברי-הכנסת החדשים, שיש גבולות של זמן בהצעות לסדר-היום — חמש דקות. רשות-הדיבור לחברי-הכנסת אלמוגי.

יוסף-אהרן אלמוגי (מסא"י):

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה. אין זו הפעם הראשונה שחברי-כנסת מעלים את בעיית הדיג על סדר-יומם של הכנסת. ב"פ בסבבואר 1954 הציע חברי-הכנסת כהן לקיים דיון בבעיית הדיג. לפי בקשת הממשלה הועבר הדיון לוועדת

שטבלו הפסדים ניכרים. ואלה הם הגורמים להרעת מצבם של הדייגים:

(א) ירידה בשלל הדגים שבאה כתוצאה ממינוס הגשמי בחורף האחרון; הגשמים והסחף מביאים לים חמרים המשמשים כמזון לדגים, ובשנות בצורת נודדים הדגים מחוץ פינזו לאזורים יותר מרוחקים;

(ב) רוב הספינות הגדולות מפליגות בחדשי הקיץ לחופי תורכיה, ושדהידיג זה נתן בשנים האחרונות שלל יפה של דגים. מאז נעצרה ספינת הדיג „כרמל“ עלידי השלטונות התורכיים, נמנעו רוב הספינות מלצאת לדיג במימי תורכיה; (ג) היו גם הפרעות רציניות מסיבות בטחוניות, ועל הפרטים לא אדבר;

(ד) מחיר הדגים ירד. בתקופת אפריל—ספטמבר היה בממוצע 586 פרוטה הק"ג, בעוד שבאותה תקופה אשתקד היה המחיר 693 פרוטה הק"ג. הביקוש לדגים לא עלה למרות גידול האוכלוסיה בגלל הרגלי התזונה של חלקים גדולי לים של האוכלוסיה. וכן בגלל השפע היחסי של מזון חלבוני; (ה) לעומת ירדת מחיר הדגים עלו הוצאות הייצור, כלומר — בגלל ההתייקרות.

לרגל המצב שנוצר בענף הדיג הימי, מינה שר-החק"ק לאות שקדם לי, מר נתנלי, ועדה ציבורית, והטיל עליה את התפקידים הבאים: לבחון את הוצאות הייצור של הדיג הימי במטבע-חוץ ובכסף ישראלי; לבדוק את צרכי השיווק ואפשרויות שיפורם; להציע הצעות על העלאת מצבו הכלכלי כלי של הדיג ויצירת תנאים מתאימים לפיתוחו. הוועדה החלה בעבודה.

משרד-החקלאות יחד עם משרד-האוצר בוחנים עתה את חשבון הנוזקים שנגרמו למשקי הדיג במשך העונה שחלפה, לשם קביעת הסכום והתנאים של ההלוואה שתניתן להם כפיצוי.

הנני סבור שלתועלת העניין מוטב שהדיון יתנהל בוועדת-הכלכלה, מן ההגיון הוא שהדיון בוועדה יתנהל לאור מסקנותיה של הוועדה הציבורית, אשר אמצאן לוועדת-הכלכלה מיד עם סיום עבודתה של הוועדה הציבורית.

הנני מציע איפוא להעביר את הדיון לוועדת-הכלכלה.

היו"ר י. שפרינצק:

אין הצעות אחרות מלבד הצעת שר-החקלאות להעביר את העניין לוועדת-הכלכלה. אני מעמיד את ההצעה להצבעה.

הצבעה

הצעת שר-החקלאות להעביר את העניין לדיון בוועדת-הכלכלה נתקבלה.

2. הצהרת ראש ממשלת בריטניה

הנכונה ולא רמו לשינוי מדיניותה של ממשלת ישראל. והסכנה היא לא רק בהתקפת שלום מינכן של אידן, סכנה לא פחותה מזו היא גם במדיניות הממשלה, והן קשורות קשר בלתי-ניתק כטיבה והוצאה, כחטא וענשו, והחטא הראשון מתחיל עוד באותה תקופה שארץ ישראל לא היתה מחולקת ושני הצדדים היו אווזים בטלית; צד אחד אמר: כולה שלי, והצד השני, אנחנו — חציה שלי. המסקנה ההגיגית היתה ההסכמה לחלוקה, והעונש — שארבע חמישיות מאדמת אבותינו בידי זרים ושידו של אידן עוד נטויה לקיצוצים נוספים. אני יודע כי הריב שהיה בין שתי האסכולות המדיניות

התלולה של הוצאת הייצור לעומת הירידה במחיר הדגים, החריפו את המשבר הקבוע בענף הדיג, שכבר דובר עליו בכנסת פעמים אחדות.

הצריכה של הדיג בארץ, מכל המינים, היא כ-20,000 טון, והייצור העצמאי הוא כ-10,000 טון. הגורמים העיקריים בפער הזה בין התצרוכת לבין הייצור טמונים בנו ובמדיניותנו להעניק סובסידיות לדיג יבוא. התמיכה הכספית בצורת סובסידיות ליבוא של דגים ממדינות אחרות, לא זו בלבד שהיא בולמת את אפשרות ההספקה העצמית שהיא כמעט מלאה, אלא שהיא גם מאיימת לצמצם בהרבה את הייצור של כל הגורמים העוסקים בדיג: המשקים העצמאיים, המשק האדמיניסטרטיבי, הקואופרטיבי, הפרטי והדייגים השכירים.

כ-1,200 משפחות מתפרנסות כיום מן הדיג, קיימת אפשרות אובייקטיבית, עלידי סיפוק מלוא התצרוכת הנוכחית, לפרנס 4,000 משפחות בתעסוקה יצרנית חיונית זו.

לצערנו, החלו בחדשים האחרונים דייגים טובים לעזוב את הענף האהוב עליהם בגלל חוסר אפשרות קיום, הנובע משכר נמוך הצמוד להכנסות התפוקה, שכר המגיע לסכום ממוצע של 170 ל"י לחודש תמרונו עבודה מאומצת של 16 שעות ביממה.

מזור הדבר שדווקא ההתיישבות הימית שלנו, בעלת חשיבות כלכלית, מקצועית, חברתית ובטחונית, נאלצת לעמוד על נפשה במשברים בלתי-יפוסקים.

אני מבקש מן הממשלה, אשר בקווי-היסוד הבטיחה לספק ולעודד את השיט והדיג, לבצע את המלצות ועדת-הכלכלה. ולהעניק לענף הדיג מעמד התיישבותי, להסדיר את בעיות השיווק הקובעות לא כמעט את גורל הענף, לאפשר הלוואה מידית לזמן ארוך בריבית נמוכה למשק הדיג, ולהביא לפני הכנסת הצעת חוק לעידוד הדיג הימי.

יש לנו ימים בעלי מרחבים גדולים של מרעה טבעי למזון; יש לנו כוח-אדם האהוב את הים והדיג; יש לנו מכשירים שנוכשו בעזרת הממשלה שעזרה ועזרת לענף זה, אולם, כנראה, במידה בלתי-מספקת.

אינני מתעלם מן הקשיים הכספיים. אינני מתעלם מן הבעיות של הרנטאביליות של המשק הזה; אולם בענף זה כבענפים אחרים, בשטח זה כבשטחים אחרים, מחובתנו, מחובת הממשלה, לעזור בהפיכת החיוני לאפשרי, ואם — הענף והדייגים יעשו את ההכרחי לכדאי.

שר-החקלאות ק. לוי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דיג המכמורת נפגע השנה פגיעה רצינית, ומקצת בעלי הספינות נאלצו להוציא את הספינות ממעגל הייצור ולהעמיין ללא פעולה לאחר

היו"ר י. שפרינצק:
 רשות-הדיבור לחברה-הכנסת יוניצ'מן.

שמעון יוניצ'מן (תנועת החרות):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מאושר הייתי אילו יכולתי להודיע היום שסיעתי ראתה אפשרות לעצמה לתמוך בהודעת ראש-הממשלה, ושאונו מוחתרים על הצעתנו לפתוח בדיון על הכרות ראש ממשלת בריטניה, לדאבוני ולצערי הרב, לא אוכל אפילו בשעה חמורה זו להביא הצעת ויתור, כי לא מצאתי בהודעה זו של ראש-הממשלה לא את התגובה

שיר הירדן של ז'ובוטנסקי. אני מאחל לכנסת, שתמצא את הדרך הקצרה ביותר, הבטוחה ביותר ומעוטת הקרבות, לפתרון; ואני חושב שההחלטה על קיום הדיון תהיה התחלת חיפוש הדרך ומציאתה.

היו"ר י. שפרינצק:

רשות-הדיבור לממלאת-מקום שרה-החוף — שרת-העבודה גולדה מאירסון.

מ"מ שרה-החוף ג. מאירסון:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. נדמה לי שחברי הכ"נסת יסיימו שדברי חברי-הכנסת יוניצ'מן לא היו בדיק בהתאם לכותרת שבהצעה לסדר-היום. הכותרת היתה: דיון על הצהרת ראש ממשלת בריטניה, אשר להצהרה זו, נדמה לי, ששעות ספורות אחרי נאומו של סיר אנתוני אידן ניצל שרה-החוף שלנו את הזדמנות בואו לניו-יורק למתן תשובה מיידית, מדויקת וחקיפה להצעות הכלולות בהצהרתו של סיר אנתוני אידן.

לפני שבועיים, עם הצגת הממשלה לפני הבית, היה דיון מקיף ונוקב על מדיניות-החוף של הממשלה, והבית הכריע כפי שהכריע.

אמש נתן ראש-הממשלה תשובה להצהרתו של ראש ממשלת בריטניה — —

יוחנן בדר (תנועת החרות):

אני חשבתי שנתן תשובה לחברי-הכנסת אונייה.

מ"מ שרה-החוף ג. מאירסון:

— — בכל הבחירות ובכל התקיפות, ולא השאיר כל ספקות מה הוא יחסה של מדינת ישראל וממשלתה-לה-צעות הכלולות בהצהרה זו.

כאשר חברי-הכנסת יוניצ'מן מביא היום את הצעתו, הוא כולל בהצעה הזאת לדיון בבית, לא רק דיון על הצהרת סיר אנתוני אידן ומה צריכה להיות תשובתנו אנו להצהרה זו, כי אם הוא מבקש דיון שיהא גם משפט על היסטוריה בעבר וגם דיון על אותם העניינים, בלי כל שינוי, שהעלו חבריו לסיעה בעת הדיון הכללי המדיני שנערך בבית רק לפני שבועיים, והדבר הוברע אז כפי שהוכרע על-ידי הרוב המכריע של הבית, שנתן את אמונו לממשלה הזאת.

היה בדעתי להציע לפני הבית להעביר את הדיון — אם יש צורך בדיון מפורט יותר גם לאחר התשובות שנש" מעו הן מפי שרה-החוף והן מפי ראש-הממשלה — לוועדת-החוף-והבטחון; אבל עכשיו אני מתקשה להציע את הדבר הזה, לאחר ששמעתי את הצעותי של חברי-הכנסת יוניצ'מן, שאיננו מציע דיון אך ורק על הצהרתו של ראש ממשלת בריטניה, כי אם מעלה הצעה אחרת לגמרי — דיון על הר-חבת פעולותיה של מדינת ישראל ושינויים ראדיקאליים מר" חיקי' כת. אם אנו הוצעה ולא כפי שהיה כתוב בסדר-היום, אני מצטערת מאד, אבל אני צריכה להציע לפני הבית יחסתפק בתשובות שנשמעו מפי שרה-החוף ומפי ראש-הממשלה ולעבור לסדר-היום.

אינני רוצה למנוע מעצמי דבר שאני עושה בחפזי-לב, ואני מצטערת שלא עשיתי זאת בראשית דברי. אנא יסורים לי שהייתה זו הופעת-הבכורה של חברי-הכנסת יוניצ'מן, ואני מברכת אותו להופעה זו.

אסתר רזיאל-נאור (תנועת החרות):

ככל זאת, לפי איוון פרוצדורה אפשר להציע הצעה כזאת?

היה ריב לשם שמים, היה ריב כדי למצוא את הדרך הבטוחה ביותר, הטובה ביותר, מעוטת הקרבות, להשגת המטרה. אבל החיים עצמם הוציאו את פסקי-הדין מי צדק. הצעת הפי-שרה של אידן היא האישול הסופי, ובכל זאת לא מצאנו שום רמז לשינוי, ואני הקשחתי אתמול קשב רב להודעת ראש-הממשלה, עברתי על הסטנוגרמה, שמעתי בראדיו, מה מצאתי, ומה לא מצאתי? ראשית כל מצאתי כי בדרך מן הכנסת ל"קול ישראל", או להפך, היה קיצוץ הגבולות, סליחה, המלים ש"צרים הם בלאו הכי". מצאתי בהודעת ראש-הממשלה — ואינני יודע לשם מה — פירוש נוסף, בההרה נוספת לעריבה שהוא נתן לגבולות למדינות ערב בשם ממשלת ישראל למאה השנים הקרובות. אינני יודע לשם מה מוכרח היה ראש-הממשלה לחזור אתמול, שאין אנו חומדים אף שעל של אדמה זרה. אדמת הכותל, מערת המכ-לה, קבר רחל — כל זה אדמה זרה.

מצאתי ביקורת קטלנית נגד ראש ממשלת בריטניה. ורבים בבית הזה. חשבו שזה צעד קדימה. הלוואי ולא היא זה ההפך, כי ראש-הממשלה, במקום ה"אתים", הכניס אתמול את המלה "אם" במקום מכובד מאד, ואחרי ה"אם" יש מסקנה שעל המצרים לפנות את רצועת עזה, ועל עברי-הירדן — את מערב ארץ ישראל.

זאת מצאתי, אבל מה לא מצאתי? — מי יבוא במקומם. כלום באמת אומר ראש-הממשלה לרשת את תמימתו של ראש ממשלת בריטניה, האם הוא חושב שקיימות טריטוריות של חלל ריק, ואקואום, ובזמננו? ואם לא מצאתי מי יבוא, — למי הוא מתכוון, לממשלת המופתי, למדינה ערבית חדשה שתקים במקום הזה, לקול נוסף נגדנו באומות המאוחדות?

לא נחמוד אף שעל של אדמה זרה. אני חושב שפעם שרנו כולנו יחד, מן "השומר הצעיר" ועד "בית-ר", על "ארץ חמדת אבות".

ומה אנו מציעים? על הכנסת להחליט על דיון מפורט בענין זה, כי ביכולתי להגיד עכשיו בראשי פרקים, מה חייבת היתה הממשלה להגיד אתמול, ראשית כל, חייבת היתה להגיד כי כשם שהפלישה הערבית בשנת 1948 ביטלה את הס-כמתה לחלוקה, כך בדיק פוטר אתה המלחמה הפרמאננטית של הערבים מהסכמתה לגבולות שביתת-הנשק.

מה עוד חייבת היתה להגיד? — מה שיועד עכשיו רוב העם, ומה שיוודעים הפעם רבים ממתנגדי ומיריבינו, שאין אפשרות אחרת של פתרון שאלת היהודים והשלום באזור הזה חוץ מאיחודה המחודש של כל אדמת אבותינו, המצרים ילכו למצרים והאנגלים ילכו מאזמתנו לאנגליה. העי-רובה הטובה ביותר לשלום באזור הזה היא אי-התערבותם של האנגלים.

אני יודע שרבים בבית הזה יודעים שאנחנו צודקים, כפי שיוודעים זאת גם הערונים של המתנגדים החריפים ביר-תר שלנו, גם באנגליה וגם בצרפת. הם טוענים שרוב העם חושב בעומק לבו כי תנועת החרות צודקת, ולכן אין פתרון אחר, אין מנוס, אין מפלט מן הפתרון האחד והיחיד לשאלת היהודים, לשלום הארץ, לבטחון הארץ, לשלום התמידי — חוץ מאיחודה המחודש של אדמת אבותינו.

אני מאחל לכנסת שהיא תמצא את העוז לומר מה שחושב רוב העם, שפה יש מקום בשביל קיבוץ הגלויות השלם, שבארץ ישראל השלמה יש מקום למיליוני יהודים, יש מקום בשביל כל הערבים היושבים על אדמת מולדתנו, ושם ירונה לו משפע ואושר בן ערב, בן נצרת ובג"י, כדברי

היו"ר י. שפרינצק:

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת סנה, להצעה.

משה סנה (מק"י):

כנסת נכבדה. אילו עמדה לדיון הקונצפציה הפוליטית של סיעת "חירות", שהוכאה לפנינו הפעם על-ידי חבר-הכנסת יוניצ'מן, אפשר היה וצריך היה להסכים להצעת ממלאת-מקום שר-החוץ, כי יש להסיר את ההצעה מסדר-היום, מפני שההצעה הזאת היתה רצופה כוונות מלחמתיות, כיבושיות ותוקפניות, שיש לגנותן ולחרותן.

אולם לא זה עומד על סדרהיום של חיינו. במרכז חיינו עומד המצב המדיני החיצוני, הבינלאומי, הבטחוני של ישראל, ועל זה אי-אפשר לעבור לסדרהיום, ואי-אפשר להסתפק בהודעה ששמענו אמש מפ" ראש-המשלה, מפני שנאומו של אידן מחייב לא רק את המסקנה הברורה שיש לדחות את תכנית-אידן, אלא עוד מסקנה אחת: שיש לדחות את מדיניות בן-גוריון — ומסקנה זאת לא היתה כלולה בדבריו של בן-גוריון, כמובן...

אין גם לקבל את הטענה של ממלאת-מקום שר-החוץ, שרק לפני שבועיים קיימנו בכנסת דיון מדיני, מפני שבמשך השבועיים האלה שוב התמוטט משהו יסודי מאוד במדיניות של בן-גוריון וחבריו. הלא לפני שבועיים נתן לנו ראש המני-שלה הקודם, מר שרת — ובן-גוריון הודיע בקבלו את ההגה לידיו, שהוא מזדהה עם כל מלה שאמר קודמו — ביסוס לאור-יינסאציה המוחלטת על מעצמות-המערב עד כדי ברית צבאית אתן. והנה שמענו מה רוחשות מעצמות-המערב לישראל במשך השבועיים האלה: איבה, התכרות מוחלטת. ובכן, איזה יסוד נשאר למדיניותם של בן-גוריון ושרת?

היו"ר י. שפרינצק:

מה אתה מנמק?

משה סנה (מק"י):

אני מנמק שאין לעבור לסדרהיום על המצב המדיני, ואין להסתפק בהודעת בן-גוריון, אלא יש לקיים דיון חדש, ואני מציע להעבירו תחילה לוועדה.

הנאום של אידן הוכיח, שחיוך אימפריאליסטי בסכי סוך הישראלי-ערבי איננו יכול להביא אלא להחמרת הסכ-סוך. אידן הוא נציג האימפריאליזם הבריטי, שהוא אבי אבות האיבה והסכסוך בגבולנו; הוא גרם לריב העמים, הוא אירגן את המלחמה. והוא יהיה המתווך?

תכנית-אידן אינה שונה במאומה, במהות, מהתכנית של דאלס מחודש אוגוסט השנה, הדבר האחד — יסודי מאוד בשבילם, אך לא בשבילנו: דאלס רצה שהוא יהיה כאן המתווך ובעלהיבית, ואידן רוצה שהוא יהיה המתווך ובעלהיבית; אבל שניהם מתכוונים להטיל בריתות צבאיות על שני הצדדים, כלומר לשעבד את שני הצדדים לפיקודם, לפיקודם, להנהגתם, ובלי שלום בין הצדדים. שניהם דורשים מעמי ערב וישראל שעבוד ארצותיהם, ויתורים על עצמאות ועל ריבונות, אגב מניעת השלום בין העמים באיזור. ולכן, לחפש את המוצא מהסכסוך במקור הסכסוך — כמדיניותם של בן-גוריון ושרת — זהו אבסורד, ועל כך צריכה הכנסת לתת את דעתה.

הכנסת חייבת להגיע לידי מסקנה כפולה: (א) כל עוד המדיניות המוצהרת והמעשית של ממשלת ישראל היא חתי-רה לברית צבאית עם מחתרתי הסכסוך הישראלי-ערבי, עם מחוללי, עם מחריפיו, עם מציתיו, לא יהיה לנו מוצא מן

המצר; לכן צריך להפסיק את הריצה אל ברית צבאית עם אויבינו בנפש.

(ב) צריך לפנות למדיניות של משאומתן ישיר, ממש כלי תנאים מוקדמים, ולא כפי שעשה אתמול ראש-המשלה, שבמשפט אחד אמר „כלי תנאים מוקדמים“ ובפסקה אחרת הכניס תנאים מוקדמים.

מנחם בגין (תנועת החרות):
 אילו תנאים?

משה סנה (מק"י):

רק על יסוד הסכם הדדי, ללא כפיה, ללא כפיה מבחון וללא כפיה של צד אחד על משנהו — רק בדרך של משא-ומתן ישיר, של הסכם הדדי, יושג שלום בין העמים, ייכון הבטחון והשלום במזרח-התיכון.

כדי להגיע לשתי מסקנות אלו צריך לקיים דיון רציני, ולכן מציע אני, בשם הסיעה הקומוניסטית, שהכנסת תטיל על ועדה מתאימה להכין את הדיון הזה, ואחרי-כך להביאו לסיכום סופי במליאת הכנסת.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

בעד ההצעה להעמיד את הענין לדיון במליאה — 13

נגד — 45

ההצעה להעמיד את הענין לדיון במליאה לא נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הענין לוועדה.

משה ארם (אחדות העבודה — סועלי ציון):

לאיזו ועדה?

תופיק טובי (מק"י):

זאת תקבע ועדת-הכנסת.

היו"ר י. שפרינצק:

לוועדת-החוץ-והבטחון.

אסתר רזיאל-נאור (תנועת החרות):

לא היתה הצעה כזאת. חבר-הכנסת סנה לא הציע לה-עביר את הענין לוועדת-החוץ-והבטחון.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הענין לוועדת-החוץ-והבטחון — 13

נגד — 25

נמנעים — 23

ההצעה להעביר את הענין לוועדת-החוץ-והבטחון לא נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסעיף הבא...

מנחם בגין (תנועת החרות):

צריך להעמיד להצבעה את ההצעה להסיר את הענין מעל סדרהיום.

מהן טובה: אפשר היה להעמיד את כל שלוש ההצעות האחת אחרי השניה להצבעה בעד בלבד, וזו שהיתה מקבלת את הרוב — אילו היה מצביע בעדה רוב מוחלט של המצביעים — היתה מתקבלת, והיו קובעים בכך כי מבחינת ההגיון היא שנתקבלה; או שהיו מצביעים עליה אחר-כך בעד ונגד. למי עשה הלכו בדרך השניה של הצבעה בעד ונגד. הרי שנדחתה האפשרות של דיון במליאה, ונדחתה האפשרות של העברה לוועדה. יש לזכור, כי הכנסת בתקנות שלה קבעה שבדרך כלל קיימת לגבי הצעות מסדרהיום, חוץ משתי האפשרויות, רק עוד אפשרות אחת שלישית, ואין רביעית, והיא: הסרה מסדרהיום. אילו היינו הולכים בדרך שהציע חבר-הכנסת בגין — ונניח לרגע אחר, אם כי אין להניח שהמצב במקרה הקונקרטי יכול להיות כזה, שגם ההצעה הזאת לא היתה מתקבלת — כי אז היה מתקבל רק דבר אחד: שהכנסת נמצאת במצב כזה שאחרי שהחליטה לא להוריד את השאלה מסדרהיום — היא מורידה אותה בכל זאת מסדרהיום, מפני שלא נתקבלה החלטה לדון בענין או להעבירו לוועדה.

מנחם בגין (תנועת החרות):

איוה פלפול הוא זה?

יוחנן בדר (תנועת החרות):

זוהי פלפוליסטיקה.

שר-הפנים י. ברייהודה:

חבר-הכנסת בגין, וב"חוד חבר-הכנסת בדר, שניהם לפתע פתאום רגישים מאד ל"פלפוליסטיקה". אשמח אם בהופעתו שלהם לא ישתמשו בכך.

היו"ר י. שפרינצק:

חבר-הכנסת, שמענו פה סברות. אינני רוצה לחזור לאר"גומנטאציה ואינני מוותר שיש לי הגיון, למרות הצורה המנוגדת מסת של שלילת ההגיון הזה שלי. אם מעמידים להצבעה הצעות כדי לראות אילו הצעה מקבלת יותר קולות, יש הגיון להעמיד להצבעה את כל ההצעות. אבל הצעה אחת הוצגה בעד ונגד והורדה, הצעה שניה הוצבעה בעד ונגד והורדה, ואין כאן שאלה באיזה רוב לשלול את הדיון בענין. הענין הורד, והכרעתי היא בתקפה. ואם בכל זאת חושב מישהו שיש להתעמק בכעיה זו, נתעמק בה בוועדת-התקנון או בוועדת-היפרושים, שבדואי תקום פעם לחיים.

3. נוקי הארבה

ערב הוא נראה שוב בסביבות עי"רדיאן. אבל רצוני לדבר לא על תנועת הארבה אלא על הנוקים אשר גרם ויוכל לגרום אם חלילה יחזור, כי הסכנה טרם חלפה.

הארבה, אשר פקד את הארץ, כיסה שדות מספוא, תכין אות חורף — במידה שנבטו, גני ירק, והשמיז את היבול שהוא פרי עמל וזיעה של חדשים רבים של אלפי מתיישבים בקיבוצים, קבוצות ומושבי עולים. עדיין אין סיכום מדויק של הנזק שנגרם, אבל הוא כבר נאמד ברבבות לירות. עד עכשיו נפגעו, לפי הידיעות שנמסרו מעל דפי העתונות, 39 ישובים שברובם נמצאים בנגב הצפון-מערבי, רובם ישובי ספר, שנטל גדול של הוצאות בטחון רובץ עליהם בימי שלום ובימי מלחמה. הם מנהלים מלחמה בלתי-פוסקת עם מסתננים שגונבים צינורות, מוציאים בלילות שתילים שנשתלו ביום, מחבלים בכלי-העבודה, אורבים לעובדי השדה. פלח טראקטור ריסט אינו יוצא לשדה בלי שמירה. גם ביום. באחד המשקים הקיבוציים הנמצא ליד גבול המשולש והמונה מאה-והעשרים

אריה בהיר (מסא"י):

לא היתה הצעה כזאת.

אסתר רזיאל-נאור (תנועת החרות):
שרת-העבודה הציעה זאת.

היו"ר י. שפרינצק:

כיון שלא נתקבלה ההצעה לקיים דיון בענין במליאה וכן לא נתקבלה ההצעה להעביר את הענין לוועדה — אין הגיון להצביע על הסרת הענין מסדרהיום. על-כל פנים זוהי החלטתי, והמתנגד לכך יכול להביא את טענותיו לפני ועדת-היפרושים.

מנחם בגין (תנועת החרות):

יש לי הצעה לסדר.

אדוני היושב-ראש, צר לי שעלי להשיג על ההכרעה שהוא קרא לה "הכרעת ההגיון". מתוך בקשת סליחה אני חייב לומר: ההכרעה הזאת, אדוני היושב-ראש, היא לא ההצעה שצויה להצבעה, עומדת בסתירה להגיון. אילו היתה אחת משתי ההצעות מתקבלת: או לקיים דיון במליאה או להעביר את ההצעה לוועדה — ההגיון מחייב שאין צורך להעמיד להצבעה את ההצעה השלישית. אבל הרי שלוש הצעות, אפשריות על-פי התקנון: א) לקיים דיון במליאה; ב) להעביר את ההצעה לוועדה; ג) הצעתה של שרת-העבודה, הממלאת את מקומו של שרה-החוק, להסיר את ההצעה מסדרהיום.

שתי ההצעות הראשונות הועמדו להצבעה; אף אחת לא קיבלה רוב — אף אחת לא נתקבלה. עתה הגיע תורה של ההצעה השלישית. אם הבית יחליט להסיר את ההצעה מסדרהיום — אנו, שהצענו לקיים דיון על הצעה זו, נקבל את הדין. אבל לפי דעתי, אדוני היושב-ראש, חובה היא לכתוב את כל שלוש ההצעות על-פי סדרן, ואני מבקש ממנו עתה להעמיד להצבעה את הצעתה של שרת-העבודה — גם מתוך יחס כבוד לדובר הממשלה — להסיר את הצעתו של חבר-הכנסת יוניצ'מן מסדרהיום.

היו"ר י. שפרינצק:

רשות-הדיבור לשר-הפנים.

שר-הפנים י. ברייהודה:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. את שלוש ההצעות אפשר היה להעמיד להצבעה באחת משתי הדרכים, שכל אחת

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים להצעה לסדרהיום מס' 44, של חברת-הכ"ס נסת הקטין על הנושא: המלחמה בארבה.

רות הקטין (אחדות העבודה — פועלי ציון):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מבניה שהבעיה שאני מבקשת להעלותה, בוודאי לא תסעיר את הרוחות בקרב חברי-הכנסת. עדות לכך שרבים עזבו את האולם לקראת הדיון הזה, ובכל זאת לפי דעתי ראוייה בעיה זו לדיון וגם לתישומת-לב.

אגב, הכותרת שהודפסה ברשימת ההצעות לסדרהיום איננה מדויקת. אין אני מומחית למלחמה בארבה, ואינני אומרת להציע כאן הצעות למלחמה בארבה. אני רוצה לדבר רק על מתן פיצויים לנפגעים מן הארבה. יום אנו קוראים מעל דפי העתונות על תנועת מחנה גזול של ארבה בתוך הארץ. אמנם היום יש ידיעה מרגיעה, כי הארבה עזב את הארץ, אבל את הידיעה הזאת מלווה הערה קטנה, שלפנות

לאחר שהתרכזו ונחתו לחניית לילה. שיטה זו היא יעילה וכי-
 דאית בריכוזים גדולים של ארבה. בחלקות קטנות אפשר לרסס
 או לאבק במכונות-קטע.

מיד עם ההודעה הראשונה על פלישת הארבה פרסמה המח-
 לקה להגנת הצומח, באמצעות הרדיו, אזהרות למשקי הנגב עם
 הוראות מפורטות על אמצעי ההדברה המידיים שיש לנקוט.
 יחד עם זה החלה המחלקה בארגון המלחמה על-ידי הפעלת
 מטוסי כימ-אוויר, ולמחרתו הופעל גם מטוס דאקוטה של חיל-
 האוויר.

אסתר וילנסקה (מק"י):
 שואלים על פיצויים.

שר-החקלאות ק. לון:
 קצת סבלנות.

ממדי הפלישה חייבו הדברה מיידית, והחקלאים נדרשו,
 נוסף להודעות שהם חייבים למסור על נחיתה, גם להגן בעצמם
 על הגידולים האינטנסיביים שעליהם הבית במקרה של פלישה
 ועד שיופיעו המטוסים. על-ידי ריסוס, איבוק, או גירוש
 הארבה. כמות התומר הדרושה לכל משק היא קטנה, והחמרים
 הדרושים מצויים במשקים ומשמשים להדברת המזיקים המ-
 צויים ביותר. הטיפול הוא דומה לטיפול רגיל נגד המזיקים
 המצויים ביותר.

עובדי המחלקה עקבו אחרי הלהקות, סימנו את ריכוזיהן
 בשעות הערב והכננו את הפעולה למחרת הבוקר. העזרה
 שנדרשה מן המשקים היא: להודיע בערב על נחיתה הארבה
 ולשלוח אנשים השכם בבוקר לשעות מספר לשם כיוון המטר-
 סים. חמישה אנטומולוגים ניהלו את המיבצע בעזרת אנשי
 המחלקה שהקרישו את כל זמנם לפעולה זו.

הארבה בחלקו הושמד ובחלקו עזב את הארץ, אולם עד
 אמצע דצמבר קיימת סכנה שיחזור ויפלוש.

הנוקים שנגרמו עד יום האמול הם בעיקר בשטחי ירקות
 ומספוא בכמה משקים, ביניהם גיריזצק, גבולות, סעד, יד-
 מרדכי, כרמיה ועוד משקים אחדים. הנוקים אינם כבדים, אך
 במקרה של פלישה חוזרת יש חשש לנוקים חמורים יותר.

משרדי נתן הוראות לקציני הפיתוח האזוריים להעריך
 את הנוקים שנגרמו, ועם קבלת הדינים-החשובות אטפל
 בענין הפיצויים.

הנני משתמש בהזדמנות זו להודות לעובדי המחלקה
 להגנת הצומח ולחיל-האוויר על עבודתם המאומצת והמתוכננת.
 והנני בטוח שהבית כולו מצטרף לתודתי זאת.

אינני רואה כל תועלת בדיון בכנסת על סכנת הארבה,
 והנני מציע להסיר את הענין מסדר-היום.

עזרא איכילוב (הציונים הכלליים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הצעת' היא להעביר
 את השאלה לוועדת-הכספים.

אברהם הרצלפלד (מסא"י):
 מה היא תעשה ?

עזרא איכילוב (הציונים הכלליים):

למען האמת, אילו היתה לי תקווה שהכנסת תסכים ברוב
 קולות לדיון במליאה, הייתי מצטרף להצעה זו. אך מאחר
 ששר-החקלאות הציע להסיר את הענין מסדר-היום, אני מע-
 דיף בנסיבות אלו את הדיון בוועדת הכספים, ואנמק מרוע.

אני נמנה על אלה — ויש עוד אחדים באולם — שראו
 את הארבה ב-1915. ראינו את אשר הארבה עולל לנו אז.

חברים ותשעים ילד, עשו חשבון שבמשך השנה האחרונה
 הושקעו בשמירה בלבד 9,000 ימי עבודה. מספר זה אפשר
 לתרגם לרבות לירות בשנה אחת.

בחרשים האחרונים השקיעו משקי הנגב אלפי ימי עבודה
 בחפירת תעלות קשר, עמדות, מקלטים לילדים אשר בהם הם
 מבלים בזמן האחרון את כל ימי השבוע. בעבור כל העבודות
 הללו אישרה הממשלה תשלום בסכום של 100,000 ל"י, אבל
 עד היום לא קיבלו המשקים אפילו פרוטה אחת. למשקי התק-
 ציב עורות במשהו הסוכנות. אבל משקים כגון גבר-עם, יד-
 מרדכי ואחרים, אשר תקציבם נגמר, אין להם למי לפנות
 בעניני בטחון. אלה הם המשקים אשר לפי דברי חבר-הכנסת
 בדר "אין דאגתם בטחון הארץ — יעסקו הם בחקלאות"; ואני
 חשבת באותו רגע לבלי, שחבר-הכנסת בדר וכל אלה החוש-
 בים כמוהו יתארו לעצמם לרגע קט, אילו היינו מטירים את
 כל החגורה הזאת של משקי הספר, איך היתה נראית הארץ
 בלעזיה, ואלה הם קיבוצים וקבוצות ובחלקם גם מושבי ער-
 לים שיושבים על הגבולות. מה היה אז כוחה ההגנתי וה-
 בטחוני של הארץ הזאת ? אבל זה רק דרך אגב.

כנסת נכבדה. נוסף להוצאות הבטחון ונזקי הארבה "הת-
 ברכה" ארצנו רק לפני שנה בבצורת שפגעה בעמק בית-שאן,
 בעמק יזרעאל המרוחץ וגם בנגב. נזקי הבצורת נסתכמו בסך
 25 מיליון ל"י בערך. מזה נעזרה ההתיישבות על-ידי הממ-
 שלה רק ב-40%. מכל זה אפשר להבין שנהוץ כוח נפשי רב
 ואמונה גדולה בדרך כדי לעמוד שנים במלחמה עם פגעי אדם
 וטבע ולהמשיך ביצירה. בצדק אמר החבר בארי באחת המוע-
 צות החקלאיות: אין אנו תובעים פרס בעד ישיבתנו בנגב;
 אנו יושבים מתוך הכרה שזה מקומנו, זה מקומו של כל
 הנוער הארץ-ישראלי, אבל אנו תובעים תשלום בעד הוצאות
 השמירה הנוספות, שמירה שמאפשרת לחיות בשקט לרבות
 יהודים בכל חלקי הארץ.

והנה, בישובים אלה, שכך חיים וכך בונים את ההתייש-
 בות בארץ, נגרם שוב נזק של רבות לירות על-ידי פגיעתו
 של הארבה. ומה מדהים הדבר כאשר נוסף לזה הם נתבעים
 להילחם בו על חשבונם על-ידי גיוס חברים מן המשקים ללא
 תמורה וללא תוספת תשלום בעד חומר ההדברה. בדרך זו
 אנו מסכנים את קיומם של המשקים האלה.

משום כך אני מבקש להביא באופן דחוף את בעיות
 המשקים הנמגעים לני בכנסת. בקשתי מופנית גם למשרד
 החקלאות, להרכיב מיד ועדה שתעריך את הנזק והשקעת ימי
 עבודה למען מתן פיצוי מדי בעד זה, כי זאת היא עזרה
 ראשונה.

שר-החקלאות ק. לון:

אדוני היושב-ראש, חברי-הכנסת. אני מקדם בברכה את
 נאומה הראשון של חברת-הכנסת הקטין, ואני מקווה שתרו-
 מתה בכנסת תהיה חשובה. לא אוכל לנגוע בשאלות הרבות
 והחשובות שעוררה חברת-הכנסת הקטין בנמקה את הצעתה
 לסדר-היום, ואצטרך להישאר אך ורק בתחומי ההצעה, והיא:
 המלחמה בארבה.

הארבה הוורוד בעל-הכנפים הוא השלכ האחרון בהת-
 פחתות הארבה לפני התבגרותו. בשעות היום החמות הוא
 עלול לגרום נזק רב על-ידי כרסום. הלהקות שהופיעו בנגב
 הן חלק מגל שעזב את סודאן בסוף אוקטובר, עבר את חצי-
 האי סיני ופלש ארצה.

השיטה היעילה ביותר להדברת הארבה בשלב זה של
 התפתחותה היא על-ידי ריסוס הלהקות ברעלי מגע ממטוסים

ישיבה כ"ו, א' כסלו תשס"ז (16 נובמבר 1955)
— הצעות לסדר־היום (איכילוב, שפרינצק, וילנר) —

משהו יותר מעש' ומוחשי. אני רוצה שנעביר את הענין לאותה ועדה שמטפלת מדי יום ביומו בדברים תקציביים והיא תצטרך להביא את ההצעה בדבר המקור והסכום שבו צריך ואפשר יהיה לכסות את הנוקים האלה.

בשום פנים ואופן אין להניח לגורל סתום את החקלאים שניזוקו באופן קשה על־ידי הארבה. יש לדאוג מיד לאמצעים מתאימים לעידודם כדי שיוכלו להמשיך בעבודתם כחקלאים. משום כך אני מבקש מן הבית לקבל את הצעתי שהשאלה תועבר לוועדת־הכספים.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מבין ששר־החקלאות מסכים להצעת חבר־הכנסת איכילוב וגם בעלת ההצעה מסכימה להצעה זו.

הצבעה

ההצעה להעביר את הענין לוועדת־הכספים נתקבלה
פה אחד.

היו"ר י. שפרינצק:

אני קובע שבנוגע למלחמה בארבה יש איחוד גמור בכך
נסת.

ראינו את הממדים העצימים של החורבן שהביא, ואיש מאתנו אינו יודע את פרי התכנון של מטה הארבה במדבר. גם הא' סוף, כפי שהיה בימים האחרונים, עדיין איננו בסופו ובחי' סולו, גם מבחינת קנה־המידה שלו.

עם כל ההערכה לפעולה שנעשתה על־ידי משרד החק' לאות — ואינני מתעלם ממה שנעשה — אין כל בטחון שתהיינה הוצאות אלו בתור מלחמה מונעת, והלוואי שלא נים למלחמה בארבה במקרה ש'ביא בממדים שהכרנו בעבר. אנחנו רגילים להוצאות של מלחמה מונעת, וכאשר האסון אינו בא, הן לפעמים בבחינת בזבזו. אבל גם במקרה זה כדאי שתהיינה הוצאות אלו בתור מלחמה מונעת, והלוואי שלא יבוא האסון והוצאות אלו יהיו בבחינת בזבזו. אבל איש אינו יכול לדעת אם יבוא או לאו, ולכן צריכים אנו להיות מוכנים.

אני אדבר היום עוד פעם, בהצעה אחרת לסדר־היום בענין הנוקים בחקלאות, ואז תהיה לי הזדמנות לומר עוד משהו.

אסביר מדוע אני מציע להעביר את הענין לוועדת־הכספים. שר־החקלאות אמר שמינה ועדה לחקר הנוקים. אני רוצה

4. גילוי מכשירי האזנה בדירה של חברי כנסת מסיעת מק"י

חוק חסינות הכנסת וחבריה חוקק כאחת הערבויות החר' קיות לשמירת הדמוקרטיה, כאחד המחסומים החוקיים מפני שרירות השלטון. מסתבר, שאלה הממונים על ביצוע החוקים ושמירה עליהם, הם הם המפירים את החוק ורומסים את החירויות הדמוקרטיות. אלה המתפארים, שישראל היא המ' דינה הדמוקרטית ביותר במזרח התיכון — הופכים בעצמם את היסודות האלמנטאריים של דמוקרטיה לחוכא ואטלולא, רומסים חירויות דמוקרטיות ראשוניות, פוגעים במוסר הצי' בורי ומפירים את מגילת היסוד של מדינת ישראל, המבטיחה את חופש הפרט.

הענין שבו אנו דנים הוא עקרוני: התהיה ישראל מדינת חוק או מדינת משטרה? הישלוט בישראל החוק, או האם תשלוט בה הפולשת? השאלה היא, אם מותר לבלוש אחרי שיחותיהם הפרטיות של אזרחים, המותר לשלול מהאזרח את ביתו, המותר להפר את חוק חסינות חברי הכנסת? באחת: המותרים מעשי הפקרות מצד השלטון במדינת ישראל? אל ישתעשע מישוהו ברעיון הנפסד, שננד הקומוניסטים מותר להשתמש בשיטות נמזות כאלה. שיטות אלה אינן ניתנות לחלוקה. ענין חופש הפרט והארגון נוגע לא רק לקומוניס' טים, אלא לכל האזרחים ללא הבדל פוליטי או לאידי' אולוגית. הנסיון של ארצות רבות מוכיח, שאם נותנים לבר' לשת להשתלט על חיי האזרחים, על ארגוניהם החוקיים ומר' סדוניהם הנבחרים, הרי העריצות פוגעת לא רק בקומוניס' טים בלבד.

גם הנסיון במדינת ישראל מוכיח, שהבעיה היא כללית, שהבילוש והריגול הפנימי כבר פגע בחוגים שונים. זכיר עוד גילוי מכשיר האזנה בחדר עבודתו של חבר־הכנסת יערי. זכורה הכרתו של שר־המסחר והתעשייה לשעבר, חבר־הכנסת ברנשטיין, שחילופי המכתבים ושיחותיהם הטלפוניות של שרים בלתי־מסא'יים נהגים לבילוש שהוטל, בהגדרתו, "על חוליות מתאימות של המפלגה". ראש־הממשלה שרת הודיע בשעתו מעל במת הכנסת, כי "אין למשתלה שום ידיעה על פעולה בלתי־חוקית כזאת" — בהגדרתו הוא. אולם השר ברנשטיין הזים מעל במת הכנסת את דברי ראש־הממשלה

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים להצעה לסדר־היום מס' 35 של חבר־הכנסת וילנר: גילוי מכשירי האזנה ובליוש אחרי חברי כנסת. רשות־הדיבור לחבר־הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (מק"י):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת. ביום ה', כ"ט לחודש זה, נתגלו שני מיקרופונים ושני מגבירי כוח (אמפליפייארים) מתוצרת ארצות־הברית בדירה שבה מתארחים חברי הכנסת מסיעת מק"י בימי ישיבות הכנסת בירושלים. רשת החוטים המסועפת של מכשירי האזנה אלה הובילו אל רשת הטלפון נים הציבורית שבקרבת המקום.

לפנינו איפוא גילוי חדש של בילוש מכוועד אחרי חברי כנסת. גילוי נוסף זה מראה את דרכי השלטון ומגמתו להשי' תלט באמצעות הבולשת והריגול הפנימי על החיים הציבוריים ואף על החיים הפרטיים של האזרחים. לפי כל הסימנים קיים מנגנון רבי־היקף, שתקציבים עצומים מכספי משלמי המסים עומדים לרשותו. תקציבו אינו מופיע בשום סעיף מסעיפי התקציב שאושר על־ידי הכנסת. לא ידוע רשמית איזה שר בממשלה אחראי למנגנון הבילוש, החסר כל בסיס חוקי, שאין עליו כל בקורות פארלאמנטאריה.

מנגנון הבילוש המסועף הוא אחד המכשירים המסוכנים ביותר שבידי השלטון, המאפשרים לו להרוס גם בעקיפין את החירויות הדמוקרטיות האלמנטאריות, וקודם כל את חופש הפרט. פריצת דירה פרטית בהעדרו של בעל הדירה היא עבירה חמורה על החוק. התקנת מכשירי האזנה בבית פרטי או במשרד של ארגון ציבורי — זה פשע, זה גזילת חופש הפרט, הארגון הפרטי שחופש הדיבור בחוג המצומצם של המשפחה, המכרים, החברים. ופי כמה וכמה פשע הוא, כשבולשים ומרגלים אחרי חברי כנסת, נבחרים העם, ומתקי' נים מכשירי האזנה במשרדיהם ואף, כמו במקרה הנדון, בביתם הפרטי. זוהי הפרה גסה ומופקרת ביותר של חוק חסינות חברי הכנסת, וזהי פגיעה בכבוד הכנסת כולה כמר' סר נבחר של העם, וזהי פגיעה חמורה ביותר בחירויות הדי' מוקרטיות, וזהי הכתמת שם ישראל בעיני אומות העולם.

תה על הפשע, העלימה את האנשים ואת שולחיהם מידעת הציבור, כיסתה רשמית על כתובות מזויפות, שמות מזויי פים ותעודות זיהוי מזוייפות. משום כך תהיה זו היתממות לתבוע את מסירת הענין לחקירת המשטרה. המשטרה, כפי שהוכיח הנסיון, לא תגן על החוק אלא על הפרתו של החוק עלידי הבולשת החשאית, והשר או השרים האחראים לתעלוליה.

בסיכום, הננו מציעים לקיים דיון בכנסת בכל הפרשה הח" מורה. בסיום הדיון נציע לבחור ועדת חקירה פארלאמנטרית, שתפקידה יהיה לחקור ולעקור את כל מערכת הבילוש הבלתי חוקית אחרי אורחם וחברי כנסת.

5. שירותים מפלגתיים חשאיים

גם זה העומד לפניכם — הרגישו לא פעם בשעה שהרימו את שפופרת הטלפון, צליל מסויים, רחשוש, שאין אדם צריך להיות בעל דמיון חולני הניזון מספרות בלשית כדי להבחין מה פירושו. בזמן הבחירות היו תברייכנסת — ואני עבדכם הואמן ביניהם — שקיבלו באישון לילה ביקור של אדם אשר העיר להם כי הטלפון שלהם קשור וצמוד למרכז האונה, והוא סיפק סימנים ששכנעו. מקרה אחר: חברייכנסת התקשר בטלפון עם משרד, שהיה פעם קשור עמו בחוקף תפקידו. הוא דיבר עם אדם מסויים, ולא הוא ואף לא אישישיתו לא גילו במשך כמה שעות את תוכו השיחה, שהיתה שגרתית מאד. אך כעבור שעות אחדות הופיעו אנשים של שירות מסויים וחקרו בנסיבות השיחה. ולא זו בלבד — במטה הבחירות של מפלגה ידועה דובר על שיחה זו כעבור שעות אחדות.

אחת מן השתיים: או שבכל זאת קיימים שירותים מפלגתיים חשאיים אשר איך שהוא, בגניבה ובחשאי, משתמשים בצניורות מודיעין ממשלתיים, או שקיים איהו שיתוף פעולה הדוק מאד, דבר שהוא לא פחות חמור ומזיק ליסודות הדמוקרטיים של המדינה.

קודמי נגע בענין מכשירי האזנה. אני אינני יודע לשם מה הותקן המכשיר, את מי ואת מה הוא שירת. אנו רואים בכך ענין ראוי לדיון וביירו, אך איננו מתרגשים מן הדקלארציות של מק"י על חופש האזרח, באשר כל שאיפתם ומחונתם חפצם הוא משטר אשר בילוש וריגול ודלטוריה והאזנה מאפיינים אותה, ואשר אחד מיסודות המדינה בו הוא שלילת כל הזכויות האזרחיות של הפרט והפקרת האזרח לעריצותו ושירותו של מנגנון משטרתי מדכא.

משה סנה (מק"י):

כאן מתחיל לפעול הדמיון החולני...

אלימלך רימלט (הציונים הכלליים):

חברייכנסת סנה, גמרת היום את הפנסום שלך כדי למצוא חן בעיני מישוה; אתה יכול כבר לשבת בשקט.

אין זה משנה את העובדה שבחוגים רחבים קיימת דאגה רצינית לנוכח קיומן של שיטות הפוגעות ביסודות הבטחון — כי המוסר, המוראלי, של האזרח הוא אחד היסודות הבטחוניים הראשונים — שיטות העלולות לפגוע בחופש האזרח ובזכויותיו, ובחירות כיסוד מוסד של משטרנו הדמוקרטי. אנו מציעים לקיים כאן דיון. עם כל האחריות וההסתייגות, אי אפשר יהיה להציע הצעות מעשיות אלא בחוזה מצמצמת, אולם יש לחלופי הדעות בבית כשלעצמם ערך משלהם. כוונתה של הצעה זו היא לשמור על שירותים הכ-

והכריז, שתוצאות החקירה של ראשהממשלה לשעבר אינן משכנעות.

כל אלה מוכיחים, שקיים איום חמור על הדמוקרטיה הישראלית. למען המוסר הציבורי, למען הדמוקרטיה הישראלית, למען כבוד הנסת וכבוד עם ישראל — חייבת הכנסת להסיר את האיום הזה מעל ראשם של אזרחי ישראל וחברי הכנסת.

ייתכן ששרהמשטרה שוב ישאל את השאלה, למה לא פנינו למשטרה? תשובתנו ברורה: הנסיון של טיפול המשטרה בענין גילוי מכשירי האזנה ותפיסת האנשים שחדרו למשרדו של חברייכנסת יערי הוכיח בעליל, שהמשטרה חסרת

היו"ר י. שפרינצק:

הצעה דומה לחברייכנסת רימלט.

אלימלך רימלט (הציונים הכלליים):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה. אני רוצה להעלות הצעה לדיון שאינה מזוהית ואינה זדמה כלל להצעתו של קודמי.

חברי הכנסת. אין חילוקי דעות בדבר, שהמדינה אינה יכולה לוותר על אמצעים בטחוניים פנימיים, יעילים ומשוכנעים, כדי להתגונן מפני אויבים מבחיץ ומבפנים, וכדי למנוע מעשים ופעולות המחבלים בקיום המדינה וגורמים נזק לבטיחונה. אולם במשטר דמוקרטי וחפשי קיימים סייגים חמורים לפעולות שירותי הבטחון הפנימיים. אין השירותים האלה מאפשרים ללא סיבה הכרחית ומספקת — ולא המנגנון עצמו הוא הפוסק אחרון בדבר אם הסיבה היא הכרחית — לפגוע בספירת החיים הפרטיים או הציבוריים של האזרח. החוקים של מדינות חפשיות מגינים על אזרח המדינה, שלא יעמוד מלכתחילה כל אזרח בחוקת חשוד ואינאמן למדינה. חוקים אלה מגינים על סודיות מכתביהם, שיחותיהם הטלפונית וכיוצא בזה, על כל שטח החיים המקודש ששמו — רשות היחיד.

סייג שני נובע מעצם תפקידו של שירות בטחון פנימי, והוא ששירותים אלה יישמשו אך ורק את האינטרסים של המדינה במסגרת הצרכים המוגדרים עלידי החוק, וכי אין כל שליטה, כל השפעה וכל שיתוף מפלגתי בהם, העלול לנצל אותם למטרות אחרות מאשר בטחון המדינה. קיימים אצלנו מקרים שאנשי ציבור ושליחי ציבור — אשר אפילו המנגנון החשדני ביותר לא יכול היה לטעון כי הם גורמים נזק למדינה או מייצגים יסודות חבלניים — גם אנשים אלה זוכים ל"טיפול מיוחד" של שירותים מסויים. אנשים שכ"י הנו כחברי הממשלה זכו גם כן לטיפול מיוחד של שירותים ידועים. הם התאוננו על בילוש, האונה לשיחותיהם וכיוצא באלה.

מעל במה זו הודיע ראשהממשלה הקודם, שהממשלה אינה מקיימת שירותים חשאיים מפלגתיים. אמנם נכון הדבר, לא נעלה על דעתנו שהממשלה מקיימת שירותים חשאיים מפלגתיים. אולם במקרה זה, אפשרי רק דבר אחד מן השניים: או שקיימים שירותים מפלגתיים חשאיים, המשתמשים במכשיריה של המדינה (הטלפון הוא מכשיר בעללות ובפיקוחה של המדינה), או ששירותים מסויים של הממשלה ומטעם הממשלה אינם כה סגורים עד כי לא יסתננו החוצה ידיעות מסוימות, או שיימסרו בכונה תחילה ידיעות וחוצאות הכ"י לוש למרכזי מודיעין מפלגתיים. חברייכנסת שונים — וביניהם

קים ועדות פארלאמנטאריות, אך ורק כאשר מוכיחים כי מנגנון מסויים של הממשלה הוא פגום עד כדי כך שיש צורך להכניס בו ריאורגניזאציה. אולם לבוא ולדרוש שבכל מקרה, ויהיה זה מקרה הקשור במכשיר ההאזנה, תוקם ועדה פארלאמנטארי — אינני סבור שיש לך זכות לכך. אני סבור שאתה, כחבר־הכנסת, בוודאי חייב לנהוג לפי חוקי המדינה, לפנות למשטרה, להביא את המכשיר ולהציג את המוצג...

שמואל מיקוניס (מק"י):
להתיר את המכשיר.

שר־המשטרה ב. ש. שיטתית:

עליך להוכיח שהיה מכשיר כזה, ולאחר מכן תחקור המשטרה בדבר. מעולם לא אמרתי שהמשטרה היא קבלנית לגילוי עבירות; כאשר מובאות לפני קובלנות על עבירות שונות, יש אמנם שאין היא מגלה את העוברים אותן, אולם אם אין היא מגלה מחוסר קובלנה, הרי הטעות הראשונה נעוצה במחלוננו. אם המתלונן אינו אומר למשטרה מהי תלונתו, אין המשטרה יכולה לבקר במקום הפשע, אין היא חוקרת ובודקת את השינויים שחלו במקום הפשע; במקרה כזה אי־אפשר ל־רוש ממנה גילוי. במשטרה אין יושבים נביאים, מכשפים או קוסמים; שם יושבים אנשים היודעים לבדוק, לחקור ולהטיק מסקנות. אם אינך בא למשטרה ומרצה את טענותיך, מוסר את העובדות ואומר מהי תלונתך, כדי שהמשטרה תבדוק אותה ותגיע לכלל מסקנה — אין לך הזכות המוסרית לבוא ולהגיד: אין המשטרה ממלאה את תפקידה, והדברים ידועים לי מהנסיון.

הנסיון במדינת ישראל הוכיח לך שיש כאן משטרה העוֹמדת על הגובה לא פחות מכל אותן המשטרות במשטר שאחיה משבח אותה.

תופיק טובי (מק"י):
על הגובה של הגג...

שר־המשטרה ב. ש. שיטתית:
על גובה הגג שלך איש עוד לא עלה.

שמעתי את דברי חבר־הכנסת רימלט. יש אנשים שיש להם ארון מוסיקאלי; זה יפה. הם שומעים צלילים מצלילי לים שונים ויודעים שיש כאן בילוש. שיש מכשיר. ואם כך — מדוע אינכם באים למשטרה ואומרים: שמעתי צליל הצורם את הארון, בואו ובדקו מה הענין כדי שתכוני את הצלילים.

משה סנה (מק"י):
„נעים ומירות ישראל“...

שר־המשטרה ב. ש. שיטתית:

רבותי חברי הכנסת, אם משהו אינו כשורה והנכם חושבים או מישהו חושב שנעשתה עבירה — חובתכם האלמנטארית והראשונית היא לפנות למשטרה. אינך יכול לפגוע בגוף המשטרה מבלי שאתה פונה אליה, רק מפני שאתה מניח כך; רק מפני שאתה נמצא באופוזיציה או מפני שאתה תובע שלטון זר ואחר. רק משום כך אינך יכול לפגוע במנגנון המשטרה.

אדוני היושבי־ראש, אני כשלעצמי אין לי התנגדות שהענין יועבר לועדה־הפנים.

ישראל רוקח (הציונים הכלליים):
מה גורל הפצצה שהונחה בבית? ענה, בבקשה.

רחיים למדינה אבל יסטו מתפקידם. כי יש לשירותים הכריים אלה הצדקה אחת ויחידה: אם הם משרתים את המדינה ואת בטחונה בלבד. בתום הוויכוח ניצל הקמת ועדה מיוחדת ומתאימה — ואני מדגיש את שתי המלים „מיוחדת ומתאימה“ — אשר תדון במלוא האחריות בפרשה זו. אדוני היושבי־ראש וחברי הכנסת מכל הסיעות, אני מציע לפניכם לקבל את הצעתנו.

שר־המשטרה ב. ש. שיטתית:

אדוני היושבי־ראש, כנסת נכבדה. אני מניח ששתי הצעות עומדות על עקרונות, אחת, אף־על־פי שהן באות משני מקורות המנוגדים זה לזה.

יוסף סרלין (הציונים הכלליים):
האם אדוני אחראי לשירותים אלה?

מאיר ארגוב (מפא"י):
כאשר היית בממשלה לא יכולת לשאול אותי?

משה סנה (מק"י):
במשך שנתיים־וחצי לא נודע לך הדבר?

יוסף סרלין (הציונים הכלליים):
תנת דעתך, חבר־הכנסת סנה: מה שצריך הייתי לדעת — נודע לי.

שר־המשטרה ב. ש. שיטתית:

שני הדוברים הציעו דיון ובסימום הקמת ועדה, אשר תאחד קרא לה „ועדה פארלאמנטארית“ והשני קרא לה „ועדה מיוחדת ומתאימה“.

אין ספק שבמדינת ישראל, אשר משטרה הוא משטר דמוקרטי. קיימת חירות ורשותו של היחיד שמירה. לפיכך קבעו בפקודת החוק הפלילי הלכות הקובעות עונש למי שפורץ לתוך רשות היחיד. אולם במה דברים אמורים? אם אלה הנפגעים מהתפרצות כזאת פונים לרשות המוסמכת לחקירה ומודיעים לה על המקרה שקרה. ברוסיה, או בארץ אחרת מארצות הדמוקרטיה העממית, לא היה חבר־הכנסת וילנה מעז להכריז לפני עתונאים או מעל במה ציבורית שאין לו אמון במשטרה. בעד הכרזה כזאת היה משלם שם מחיר יקר. אהה יודע זאת, חבר־הכנסת וילנה, אך אין לך העז והאומץ לומר את הדבר בגלוי.

חבר־הכנסת וילנה טוען שהוא גילה מכשיר־האזנה; ייתכן שזו אמת. הוא גם טוען שגילה שהמכשיר קשור באיזו רשת טלפונים; ייתכן שגם זו אמת. אולם הוא לא הודיע על כך לאותה הרשות אשר לה האפשרות לבדוק ולקבוע לפחות את העובדה שאמנם היה מכשיר־האזנה ושהוא היה קשור לאיזו רשת שהיא. זה היה תנאי ראשון, כדי שתהיה לו הזכות לתבוע הקמת ועדה כזו או אחרת, מאחר שהמשטרה איננה מסוגלת לחקור. במקום זה הכריז מראש ואמר כי אין לו אמון במשטרה. על כך אי־אפשר לבוא לכנסת ולספר סיפור אשר שום עובדה בו לא הוכחה בדרך הרגילה המקובלת הקבועה בחוק, ולתבוע הקמת ועדה פארלאמנטארית. בארצות מזרח־אירופה אין כלל מושג של „ועדה פארלאמנטארית“, כי אין שם סארלאמנט כלל. כאן אפשר להקים ועדה פארלאמנטארית, ישנה חירות לאזרח. ואף אתה, חבר־הכנסת וילנה, יש לך החירות הגמורה כאשר תחפוץ, אך לפניך צריך היית ללכת בדרך הקבועה בחוק. בארצות דמוקרטיות רגילים לה

רימלט אינו מותר על הצעתו לקיים דיון במליאה. אני מעמיד את הצעתו להצבעה.

ה צ ב ע ה

- בעד הצעת חבריהכנסת רימלט לקיים דיון במליאה 29 —
- נגד 40 —

ההצעה לא נתקבלה.

ישראל-שלמה רוזנברג (הפועל המזרחי והמזרחי):
היתה גם הצעה להעביר לוועדה.

היו"ר י. שפרינצק:
לא היתה הצעה כזאת.

חנן רובין (מפ"ם):
אני מציע להעביר לוועדה-הפנים.

חיים אריאב (הציונים הכלליים):
שלחתי בכתב הצעה.

שריהפנים י. בריהודה:
שרהמשטרה הציע להעביר את שני הדברים לוועדה.

היו"ר י. שפרינצק:
היו שתי הצעות לסדרהיום, מישהו הניח שהן זהות. אחר-כך, תוך כדי דיון, נתברר שדורשים דיון לחוד על שתי השאלות. תבריהכנסת אריאב שלח לי פתקה ובה נאמר, שאם שרהמשטרה לא יציע להעביר את הענין לוועדה, הוא יציע זאת, אבל זה היה עדיין בריון על ההצעה הראשונה, השתר ממתי שהוא לא הציע זאת ביחס להצעתו של חבריהכנסת רימלט.

חיים אריאב (הציונים הכלליים):
כוונתי היתה להצעתו של חבריהכנסת רימלט.

שרהמשטרה ב. ש. שיטורית:
אני הצעתי להעביר לוועדה-הפנים.

היו"ר י. שפרינצק:
אין צורך להילחם אתי על העברת ענין לוועדה. אני נכון לכך תמיד. אני מבין שהיתה הצעה ראשונה, והיתה הנחה שאם היא לא תתקבל, תחול עליה הצעת שרהמשטרה. אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת חבריהכנסת רימלט לוועדה שתיקבע עליי ועדתהכנסת.

(ק ר י א ו ת : לא)

חנן רובין (מפ"ם):
אני הצעתי ועדה-הפנים.

היו"ר י. שפרינצק:
היה ערעור על כך, אני הצעתי להטיל על ועדה-הכנסת להחליט על הוועדה, מאחר שמישהו ערער על ההצעה להעביר זאת לוועדה-הפנים. זהו הנוהג המקובל. ועדה-הכנסת תחליט לאיזו ועדה יש להעביר את הדיון בשאלה זו. אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הדיון על הצעת חבריהכנסת רימלט לוועדה שתיקבע עליי ועדה-הכנסת.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הדיון על הצעתו של חבריהכנסת רימלט לוועדה, שתיקבע עליי ועדה-הכנסת, נתקבלה.

שרהמשטרה ב. ש. שיטורית:

שמא תבדוק היטב כדי לדעת משום מה לא קרה דבר לאחר זאת?

היו"ר י. שפרינצק:

אני קובע שחבריהכנסת רוקח לא היה צריך להעלות את השאלה הזאת כאן. אם יש לו הצעה לסדרהיום בענין הפצצה הריא — יביאנה לכנסת ואז ידונו בה.

אנו עוברים להצבעה. היו שתי הצעות לסדרהיום, ואני שומע כי דורשים להעמיד אותן למנין בנפרד.

מאיר וילנר (מק"י):

אני מסכים להצבעה נפרדת.

היו"ר י. שפרינצק:

אין עיני צרה בכך שחבריהכנסת ירימו את ידיהם פעם נוספת.

לגבי הצעתו של חבריהכנסת וילנר ישנן שתי הצעות: האחת — לדון על הענין במליאה; והשנייה — להעביר את הענין לוועדה. לאתר מכן נחליט לאיזו ועדה.

מאיר וילנר (מק"י):

אני מסכים שהענין יועבר לוועדה-הפנים.

יוסף סרלין (הציונים הכלליים):

אינני מסכים להצעת חבריהכנסת וילנר. אני מציע להעביר את הדיון על הצעתו לוועדה-החוקי-והבטחון ולא לוועדה-הפנים.

משה סנה (מק"י):

במליאה אין הצבעה על כך.

היו"ר י. שפרינצק:

יש ערעור על הוועדה שהענין יועבר אליה, אולם קודם כל נערוך הצבעה על העברת הענין לוועדה.

משה סנה (מק"י):

אני מבקש רשות להערה אחת לסדר. רצוני לקבוע שמי על במת הכנסת נשמעו רק שתי הצעות: האחת — לדון במליאה; השנייה — להעביר את הענין לוועדה-הפנים. מאחר שבעל ההצעה הסכים שהענין יועבר לוועדה-הפנים, נשאר רק הצעה אחת — להעביר לוועדה-הפנים.

יוסף סרלין (הציונים הכלליים):

אם דיברתי ממקומי ולא מעל דוכן הכנסת, אין פירושו שהצעתי אינה הצעה. אני דיברתי ברשות היושבי-ראש.

היו"ר י. שפרינצק:

ברשות היושבי-ראש אני מפסיק את דיבורך. היתה הסכמה כללית לערוך הצבעה על ההצעה להעביר את הענין לוועדה. קודם כל נערוך הצבעה על הצעה זו.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הענין לוועדה נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

הואיל ויש ערעור על הוועדה, ועדה-הכנסת היא אשר תכריע בנידון.

מאיר וילנר (מק"י):

אני הסכמתי להעברת הענין רק לוועדה-הפנים.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים להצבעה על הצעת חבריהכנסת רימלט. שרהמשטרה מסכים שהענין יועבר לוועדה, אולם חבריהכנסת

שיבה כ"ו, א' כסלו תשס"ו (16 נובמבר 1955)
— הצעות לסדר-היום (וילנר, שפרינצק, וילנסקה) —

מאיר זילנר (מק"י):

יחרתי על ההצעה שלנו לסדר-היום רק בתנאי שהענין יועבר לוועדת-הפנים.

היו"ר י. שפרינצק:

אין דבר כזה, התנאי הזה אינו קיים אחרי ההצבעה. תוכל לערער על כך בוועדת-הכנסת.

6. עזרה לנפגעי השטפונות

בענין עזרה לחושבי המעברות ולשיכון — אין להן כיסוי; סבלם של חושבי המעברות הוא סבל של רבותות רבות של אנשים, ולפי המספרים הנמסרים עליידי לשכת העתונות מגיע מספרם ל-75,000 נפש. אנשים אלה נמצאים ונתונים במצב קשה של העדר כביש, העדר חשמל, העדר תעלות, העדר מבנים מתאימים לדיוור, וכתוצאה מכך — היפגעות מן השטפונות.

ברצוני לציין שלפי הנתונים שפורסמו עליידי המהנדס העירוני הראשי של תל-אביב, מר עמיעו, יוצא שבחלק ניכר של שכונות העוני נתונים 60% מן הבנינים במצב המחייב הריסה מנפת היותם מסוכנים וארעיים ובלתי-מתאימים לשיכון. אלה הדברים שאמר המהנדס הראשי העירוני בעיריית תל-אביב ביולי שנה זו.

ממשלה המביאה על דלת העם מסים ההולכים וגדלים, העלאת מחירים ואבטלה מתרחבת — חייבת להיות אחראית להיפגעות חלקים גדולים של שכבות העוני מן השטפונות; חייבת לסייע להם לאחור השטפונות ולעשות פעולות למניעת השטפונות בעתיד.

על כן אנו מציעים לדון במליאה בדבר עזרה מיידית לחושבי המעברות ושכונות העוני, על-מנת להחליט על הקצבת תקציב ממשלתי מיוחד לעזרת נפגעי השטפונות ולחייב את המעברות עוד השנה. אנו מדגישים, כי אנו דורשים עזרה ממשלתית לחיסול המעברות עוד השנה ולמניעת שטפונות בעתיד, ועליידי כך מניעת סבלם של חושבי שכונות העוני והמעברות.

על כן אנו מציעים צעדים מידיים להתקנת תיעול וב-יוב מתאימים, והחלטה על עזרת הממשלה לשיכונם של תושבי הכתים הארעיים אשר בשכונות העוני בכל ששחי הארץ.

היו"ר י. שפרינצק:

חברי הכנסת. יש שלוש הצעות נוספות לסדר-היום בענין זה. אני חושב שכולכם תסכימו אתי שבמיעוט כזה של חברי הכנסת אין להעלות בעיות הנוגעות, גם לפי דעת המציעים, לציבור גדול, נושא מכובד כזה צריך להישמע לא במיעוט כזה של נוכחים. על כן רוצה אני להעביר את ההצעות האלה ואת הדיון הן לשיבה הבאה, בשבוע הבא. אם כי אין לנו בשבוע הבא הצעות לסדר-היום, הרי בין שצודקים בעלי ההצעה ובין שאינם צודקים, — הענין מחייב ריכוז יתור מכובד של חברי-הכנסת.

אני רוצה להודיע עוד דבר. הדינאמיקה התחקית של הממשלה אינה פועלת עדיין כמלוא הקיטור. יש עוד צורך במאמצים כדי להתאים את הזמן לתוכן המוכן והמוכשר. באנו לידי סיכום שבשבוע הבא נתחיל את ישיבות הכנסת ביום ג', בשעה ארבע, תוך הנחה שפנאי זה שיינתן לממשלה, לחברי הממשלה ולוועדות, ינוצל באופן ראציונאלי.

כזה אני נועל את ישיבת הכנסת. הישיבה הבאה תתקיים ארבעה בשבוע הבא ביום ג', בשעה ארבע. ההצעות לסדר-היום בענין השטפונות יועלו, כאמור, בישיבה הבאה.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לשטף ההצעות לרגל השטפונות. אני רואה שכל אלה שצרכים להיות נוכחים בדיון זה, משאירים את יושבי-ראש הכנסת לבדו. יש ארבע הצעות בשאלה זו, ואני מודיע שששומר על ההגבלה של חמש דקות. רשות-הדיבור לחברת-הכנסת וילנסקה.

אסתר וילנסקה (מק"י):

כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה. בשם סיעת המפלגה הקומוניסטית הישראלית ברצוני להציע לדון במליאת הכנסת בדבר עזרה ממשלתית דחופה לנפגעי השטפונות בערים וב-מעברות ובדבר פעולה דחופה למניעת שטפונות לעתיד. השטפונות שאירעו לפני זמן קצר גרמו נזקים חמורים בעיקר בשכונות העוני ובמעברות. אלפי משפחות נפגעו קשה; נגרמו גם מספר קרבנות אדם בהרגים, בפצועים ונעדרים. בירושלים הוצפו רבעים שלמים של העיר; ביפו-תל-אביב סבלו חלקים גדולים של העיר, בעיקר בפרברים; בשכונות התקווה, בשכונת מונטיפיורי, בהרצליה, בשכונת שפירא, ובחלקים שונים של יפו. אפשר היה לראות תמונה של חושבים שנמלטו בליה מירדותיהם ועלו לקומות העליונות; ילדים שלימודיהם הופסקו; פועלים שלא יכלו ללכת לעבודה ועסקו בשאיבת המים מירדותיהם. בחלקים שונים של העיר הגיעו המים עד לדלתות והתקררות, והמטלטלים והחפצים הרי-לים של דלת-העם ניווקו והוצפו במים.

חוגי הממשלה טוענים בדרך כלל שאין כביכול אמצעים נגד השטפונות וכאלו אלה הם פגעי טבע שאין למנוע אותם. אולם אנו סבורים שהעבודה הזאת, שגשמים כרובים פוגעים במעברות ובשכונות העוני וחושבי המעברות, נובעת מהעדר תיאור והעדר דאגה מצד הממשלה לחושבי שכונות העוני וחושבי המעברות — כקיצור, מעובדת ההפקרה רבת-ההיקף של חושבי השכונות והמעברות, כתוצאה מן המדיניות האנטי-עממית של הממשלה.

בדרך כלל, מדי שנה בשנה, כאשר באים השטפונות, נמצא מי שמצויה שהשטפון הזה הוא הגדול ביותר זה שלושים שנה — כדי להסיר את האחריות מהממשלה לדאוג לנפגעים ובעיקר לדאוג למניעת השטפונות בעתיד.

אנו סבורים שלא מוכרחים להיות שטפונות, ואפשר למנוע בעד ההיפגעות הרבה של חושבי שכונות העוני והמעברות מן הגשמים העזים.

ברצוני לציין שבחודש יאנואר 1955, בשעה ששרת-העיר בודה הישיבה להצעת הסיעה הקומוניסטית לסדר-היום בענין עזרת הממשלה לנפגעי השטפונות, טענה שרת-העבודה בין היתר, שבאביב 1955 יישארו רק 4,000 משפחות במעברות ורגיל שלמטה משלושים-יחומש. באוקטובר השנה, כאשר הישיבה שרת-העבודה שוב להצעה לסדר-היום, נאלצה להודות שיש במעברות עשרות אלפי אנשים באותו גיל, כלומר — פי שניים-וחצי מאשר אמרה שיהיה באותה תקופה, כדבריה בחודש יאנואר 1955. ואילו עתה נמסר לי מלשכת העתונות של הסוכנות היהודית, שבמעברות יש עתה 16,000 משפחות, שהן 64,000 נפשות. מספר זה אומר: א) הבטחת הממשלה

נספחות

א. סדר-היום לישיבות כ"ב — כ"ו

- א. שאילתות. ח. חוק לתיקון פקודת הבנקאות, תשט"ז — 1955 (קריאה שניה ושלישית).
- ב. חוק שירות בטחון (תיקון), תשט"ז — 1955 (קריאה ראשונה).
- ג. חוק האגרות (נוטריון ציבורי), תשט"ו — 1955 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק בתי-דין דתיים (הזמנה לבית-הדין), תשט"ז — 1955 (קריאה ראשונה).
- ה. חוק בתי-המשפט, תשט"ז — 1955 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק לתיקון פקודת הנזיקין האזרחיים, תשט"ו — 1955 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק לתיקון פקודת העדות, תשט"ז — 1955 (קריאה ראשונה).
- ח. חוק המעביטים, תשט"ו — 1955 (קריאה ראשונה).
- י. חוק הארנונה לפיזיו נזקי מלחמה (תיקון), תשט"ז — 1955 (קריאה ראשונה).
- יא. חוק המועצה להשכלה גבוהה ולמחקר, תשט"ו — 1955 (קריאה ראשונה).
- יב. הצעות לסדר-היום.
- יג. החלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (מס' 24), תשט"ו — 1955.
- יד. החלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (מס' 31), תשט"ו — 1955.

ב. הצעות לסדר-היום לישיבות כ"ב — כ"ו

35. מ. וילנר (מק"י): גילוי מכשירי האזנה ובילוש אחרי חברי-כנסת.
36. א. וילנסקה (מק"י): בעיית העזרה לנפגעי השט-פונות בשכונות ובמעברות.
37. ש. יוניצ'מן (תנועת החרות): הצהרת ראש ממשלת בריטניה.
40. י. א. אלמוגי (מפא"י): המשבר בדיג הישראלי.
43. ח. יהודה (מפ"ם): אמצעים למניעת נזקי שטפונות.
44. ר. הקטין (אחדות העבודה — פועלי ציון): המלחמה בארבה.
45. ע. איכילוב (הציונים הכלליים): עזרה לנפגעי השטפונות בחקלאות.
46. ח. כהן-מגורי (תנועת החרות): עזרה לקרבנות השטפונות במעברות ובשכונות ומלחמה בסכנת השט-פונות לעתיד.
47. א. רימלט (הציונים הכלליים): שירותים מפלגתיים חשאיים במדינה.

ג. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מכס

- מהן מוגדל מכס או מוטל מכס על סחורה שהיתה פטורה ממנו. בהתאם לסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט — 1949¹). מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור (מס' 24), תשט"ו — 1955²), שכתוצאה

ד. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מכס

- מהן מוגדל מכס או מוטל מכס על סחורה שהיתה פטורה ממנו. בהתאם לסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט 1949³), מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור (מס' 31), תשט"ו — 1955⁴), שכתוצאה

¹ ס"ח 19, תש"ט, עמ' 154; ס"ח 103, תשי"ב, עמ' 264.

² ק"ת 534 תשט"ו, עמ' 1241.

³ ס"ח 19, תש"ט, עמ' 154; ס"ח 103, תשי"ב, עמ' 264; ס"ח 188, תשט"ו, עמ' 159.

⁴ ק"ת 550, תשט"ו, עמ' 1488.

סיכום הישיבות

- ג. י. גורי (יו"ר ועדת הכספים) הביא החלטות בדבר אישור הוראות בצווי תעריף המכס והפטור (מס' 24 ומס' 31), תשט"ו — 1955. הוחלט: לקבל את ההחלטות.
- ישיבה כ"ה (ל' בחשוון תשט"ז — 15 בנובמבר 1955)
היו"ר — א. בן-אליעזר.
- א. ראש הממשלה ד. בן-גוריון השיב לשאלתה בדבר עמדת ממשלת ישראל כלפי נאימו של ראש הממשלה הבריטית מיום 9.11.1955.
- ב. בהמשך הדיון על חוק בתייהמשפט, תשט"ז — 1955, השתתפו: נ. גיר-פאלקס, ש. לורנץ, י. כץ, ח. רובין, י. שופמן, מ. סנה.
- ישיבה כ"ו (א' בכסלו תשט"ז — 16 בנובמבר 1955)
היו"ר — י. שפרינצק.
- א. שריהמטרה ב. ש. שיטרית השיב לשאלתה בדבר גירוש של אמניה מוחמד מוטלק לירדן.
- ב. י. א. אלמוגי הגיש הצעה לסדר-היום בדבר המשכר בדיג שריהחקלאות ק. לוז השיב להצעה.
- הוחלט: להעביר את הענין לדיון בוועדת-הכלכלה.
- ג. ש. יוניצ'מן הגיש הצעה לסדר-היום בדבר הצהרת ראש ממשלת בריטניה מ"מ שריהחוזן ג. מאירסון השיבה להצעה. בחילופי הדברים השתתפו: מ. סנה, מ. בגין, שריהפנים י. ברייהודה, היו"ר י. שפרינצק.
- הוחלט: לא להעמיד את הענין לדיון במליאה ולא להעבירו לוועדת-החוקין והבטחון.
- ד. ר. הקטין הגישה הצעה לסדר-היום בדבר נזקי הארבה. שריהחקלאות ק. לוז השיב להצעה. בחילופי הדברים השתתפו: ע. איכילוב.
- הוחלט: להעביר את הענין לוועדת-הכספים.
- ה. מ. וילנר הגיש הצעה לסדר-היום בדבר גילוי מכשירי האזנה בדירה של חברי כנסת מסיעת מק"י, וא. רימלט הגיש הצעה לסדר-היום בדבר שירותים מפלגתיים חשאיים. שריהמטרה ב. ש. שיטרית השיב להצעות. בחילופי הדברים השתתפו: מ. סנה והיו"ר י. שפרינצק.
- הוחלט: להעביר את הענין לוועדה שתיקבע עלידי ועדת הכנסת.
- ו. א. וילנסקה הגישה הצעה לסדר-היום בדבר עזרה לנפגעי השטפונות.
- ישיבה כ"ב (כ"ט בחשוון תשט"ז — 14 בנובמבר 1955)
היו"ר — י. שפרינצק.
- א. מזכיר הכנסת מ. רוזסי הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.
- ב. חבריהכנסת י. ניצני הצהיר הצהרת אמונים.
- ג. חברי הממשלה מ. כרמל ופ. ספיר הצהירו הצהרת אמונים.
- ד. שריהעבודה ג. מאירסון הביאה לקריאה ראשונה חוק לתיקון פקודת הנויקין האזרחיים, תשט"ו — 1955. בוויכוח השתתפו: ב. אבניאל, י. א. אלמוגי, מ. ארם, ב. צ. הראל, מ. קלמר, מ. וילנר, ח. רובין. שריהעבודה השיבה למתווכחים.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת-העבודה.
- ה. שריהמשפטים פ. רוזן הביא לקריאה ראשונה חוק שירות בטחון (תיקון), תשט"ז — 1955. בוויכוח השתתפו: י. בדר, י. רפאל, י. בן-ארהן, א. בהיר, י. ריפתין, ח. אריאב, מ. וילנר, מ. ארגוב.
- ישיבה כ"ג (כ"ט בחשוון תשט"ז — 14 בנובמבר 1955)
היו"ר — ב. אידלסון.
- א. בהמשך הדיון על חוק שירות בטחון (תיקון), תשט"ז — 1955, השתתפו: א. רוזאל-נאור, א. הרצפלד. שריהמשפטים פ. רוזן השיב למתווכחים.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת-החוקין והבטחון.
- ב. שריהמשפטים פ. רוזן הביא לקריאה ראשונה את חוק האגרות (נוטריון ציבורי), תשט"ו — 1955. בוויכוח השתתפו: י. בדר, שריהמשפטים השיב לו.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
- ג. שריהמשפטים פ. רוזן הביא לקריאה ראשונה חוק לתיקון פקודת העדות, תשט"ז — 1955. בוויכוח השתתפו: י. שופמן, מ. אונא, נ. גיר-פאלקס, ח. רובין.
- ישיבה כ"ד (ל' בחשוון תשט"ז — 15 בנובמבר 1955)
היו"ר — ח. אריאב.
- א. בהמשך הדיון בחוק לתיקון פקודת העדות, תשט"ז — 1955, השתתפו: י. ש. רוזנברג, מ. סנה. שריהמשפטים פ. רוזן השיב למתווכחים.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.
- ב. שריהמשפטים פ. רוזן הביא לקריאה ראשונה את חוק בתייהמשפט, תשט"ז — 1955. בוויכוח השתתפו: י. בדר, ז. ורהפטינג.